

og har stået for billedredaktion og -tekstning, mens Fr. Rudbeck har bidraget ved materialeindsamling og udarbejdet afsnittet om valgtal og valgstatistik.

DUG oprettedes i 1933 på initiativ af seminarielærer Peter Marcussen, Haderslev, som en reaktion på de slesvig-holstenske nazisters kampagne mod grænsen af 1920. Hensigten var at samle først og fremmest den sønderjyske ungdom til et aktivt forsvar for den bestående dansk-tyske grænse. DUG, hvis idégrundlag var kristent og nationalt samt stærkt nordisk orienteret, var erklæret upolitisk, men stødte ikke desto mindre på nogen skepsis i ikke-borgerlige kredse. På trods heraf voksede medlemstallet i 30'erne hastigt, således at man i 1940 var oppe på 31.000 individuelle og ca. 50.000 kollektivt tilsluttede medlemmer, og der er ingen tvivl om, at DUG's virksomhed var én blandt flere årsager til, at det tyske mindretals grænserevisionsplaner viste sig at bygge på et urealistisk grundlag. Efter besættelsen skiftede man navn til Dansk Nordisk Ungdomsforbund, DNU, hvilket ikke vakte udelt begejstring i medlemsskaren. Samtidig måtte arbejdet selvsagt skifte karakter, og en del af medlemmerne gled efterhånden over i modstandsbevægelsen. Efter krigen var DNU's rolle vel ikke helt udspillet, men organisationen kom i sydslesvig-aktivismens glansperiode til at stå noget i skyggen. I 1950 trådte Marcussen tilbage som formand, ifølge fremstillingen i skuffelse over den manglende forståelse han mødte for sine nordiske visioner. I 1954 gik man tilbage til det gamle navn, og i de følgende år sygnede foreningen langsomt hen. Medlemstallet sank, og efterhånden afvikledes de forskellige aktiviteter og ejendomme, så som vandrehjem o.l. I dag består DUG's virksomhed primært i at forvalte diverse legater og at yde økonomisk støtte til det danske mindretals arbejde i Sydslesvig.

Der kan vel være delte eninger om, hvor vidt det i disse tider er rimeligt at ofre så omfattende midler på en så fornemt gennemillustreret hardcover-udgave som denne bog, der dels ikke vil kunne tilfredsstille historikernes faglige krav (manglende noteapparat, ingen inddragelse af tyske kilder eller litteratur), og dels næppe heller vil finde større afsætning i øvrigt. I hvert fald er der her samlet et omfattende materiale om DUG, og Knud Fanøs tekst er absolut læseværdig, omend nogle af de lange møde- og stævnerreferater burde have været skåret væk.

Carsten Mogensen

BENT NILSON: Handelspolitik under skärpt konkurrens. England och Sverige 1929-39. Bibliotheca Historica Lundensis LVIII. Lund, Gleerup, 1983. 217 s.

Det er Bengt Nilsons tese, at depressionen 1929-33 og det fornyede tilbageslag 1938 stillede Sverige og Norden overfor de alvorligste trusler mod den handelspolitiske suverænitet – trusler som i særlig grad kom fra England, de nordiske landes vigtigste eksportmarked. Den engelske handelspolitik gik ud på gennem statslig indgriben: protektionisme, devaluering og handelsaftaler med påtvungne toldsænkninger og præferencer at kompensere for industriens manglende konkurrenceevne. Det påvises, at denne politik var udtryk for en ustabil balance mellem stridende indre særinteresser, som gjorde en radikaliserende indførelse af clearing til en stadig mulighed. Forfatteren fremhæver i den delvis komparativt anlagte undersøgelse, at Danmark var det mest sårbare land i Norden p.g.a. den

største ensidighed m.h.t. eksportvarer og -markeder, og at disse hårde realiteter afspejlede sig i forhandlingsresultaterne gennem hele perioden. Det engelske eksportfremstød blev en succes på bekostning af hovedkonkurrenten Tyskland og trediepart som Polen, USA og den internordiske handel.

Udviklingen gennem 30'erne kendetegnedes af øget stormagtsrivalisering, tysk eksportoffensiv støttet af clearingkrav, oprustning med øget efterspørgsel efter bl.a. strategisk vigtige svenske eksportvarer og USA's tilbagevenden som en betydningsfuld handelspartner efter handelsaftalen 1935. Forfatteren påviser, at Sverige herigennem fik et så stærkt forbedret »manöverutrymme«, at det i 1939 med held kunne modstå vidtgående engelske krav. Ikke mindst påvisningen af USA's rolle i den forbindelse er et væsentligt resultat. Tankerne på både tysk og engelsk side om Norden som økonomisk og politisk interessesfære fremhæves som tendens snarere end realitet. Det samme gjaldt de engelske planer om en økonomisk forståelse med Tyskland, der førte til Düsseldorf-aftalerne mellem det engelske og tyske industriforbund den 16. marts 1939, dagen efter den tyske indmarch i Prag! De sigtede på en vidtgående udvidelse af kartelsamarbejdet mellem tysk og engelsk industri og på at hæmme uønsket industrialisering i den agrare og råstofproducerende periferi (bl.a. Norden). Det sidste har forfatteren belyst ved sine studier i arkivet fra *Federation of British Industries*, en væsentlig supplerung af det ellers hovedsagelig officielle kildemateriale.

Fra at have været et forsømt område er mellemkrigstidens handelspolitik i de senere år blevet behandlet i adskillige grundlæggende værker (senest af Harm Schröter og Susan Seymour, anm. i HT 1984, s. 137-144), hvis resultater forfatteren har indarbejdet i sin bog, som således bliver en fortræffelig indgang til hele dette forskningsfelt. Undersøgelsen er foretaget indenfor forskningsprojektet »Stormagterne og Sverige 1905-45«.

Helge Bjerre Knudsen

INGER VEJ NIELSEN: *The Dahlerus Mission*. Odense University Press, 1984. 67 s.

Bogen behandler den svenske forretningsmand Birger Dahlerus' mæglingsforsøg sommeren 1939 på at afværge en europæisk storkrig. Han var Görings ven og påtog sig at viderebringe tyske og engelske synspunkter uden om de normale diplomatiske kanaler. Forf. kalder beskedent sit bidrag »my little story«, og her må man give hende ret.

Det er en let ændret version af en amerikansk MA afhandling (thesis) fra 1972. Man må undre sig noget over emnet. Denne mæglingsvirksomhed ville have haft sin naturlige plads i en biografi over Dahlerus. Men det er der ikke tale om. Emnet ses udelukkende som et bidrag til belysning af udbruddet af Anden Verdenskrig. Og her må det siges, at denne episode er aldeles ubetydelig – hvilket forf. også selv nævner i konklusionen. Det ville derfor have været rimeligt, om episoden var blevet sat ind i den større ramme, hvori den udspilles. Men der ses ingen analyser af stormagternes motiver og interesser i 1939. Bogen består udelukkende af en meget detaljeret og kronologisk fremadskridende redegørelse for Dahlerus' møder med tyskerne og englænderne. Et af problemerne ved bogen er, at forf. ved den langt senere udgivelse ikke har inddraget den megen litteratur